

QORTI TAL-MAGISTRATI (MALTA)

**MAGISTRAT DR.
CONSUELO-PILAR SCERRI HERRERA**

Seduta tat-12 ta' April, 2011

Avviz Numru. 52/2004

Costa Brava Company Limited.

V

Dormax Promotional Printing Limited.

Il-Qorti;

Rat illi s-socjeta attrici pprezentat avviz fir-registru ta' din il-Qorti nhar it-28 ta' Jannar 2004 fejn talbet lil Qorti tikkundanna lis-socjeta konvenuta thallasha s-somma ta' tlett elef disgha mija sitta u hamsin lira u zewg centezmi Maltin (LM3,956.02) rapprezentanti prezz ta' merkanzija mibjugha u kkonsenjata lilha liema prezz naqset li thallas minkejja diversi interpellanzi.

Bl-imghaxijiet mid-dati tal-fatturi relattivi u bl-ispejjes.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat in-nota ta' eccezzjonijiet tas-socjeta konvenuta pprezentata fir-registru ta' din il-Qorti nhar is-26 ta' Lulju 2004 fejn eccepjet illi:-

1. Preliminarjament hija mhiex il-legittimu kontradittrici u ghalhekk ghandha tigi liberata mill-osservanza tal-gudizzju.
2. Illi bla pregudizzju ghas-suespost it-talba attrici hija preskritta ai termini tal-artikolu 2156(f) tal-Kodici Civili.
3. Illi fil-mertu u bla pregudizzju ghas-suespost it-talba attrici hija nfondata fil-fatt u fid-dritt.
4. Illi ai termini tal-artikolu 23 tal-Kodici tal-Kummerc, is-socjeta attrici ghandha tesebixxi l-kotba tal-kummerc taghha li jivverifikaw il-kreditu pretiz mill-istess socjeta.
5. Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat l-atti kollha tal-kawza inkluz id-dokumenti ezebiti.

Semghet il-partijiet jittrattaw l-kawza odjerna quddiemha u jirrimettu ruhhom ghall-atti processwali u dan wara li din l-istess kawza kienet giet assenjata lilha nhar l-1 ta' Frar 2007.

Ikkunsidrat.

Illi mill-fatti li johorgu mill-atti tal-kawza jirrizulta illi s-socjeta attrici kienet bieghhet lis-socjeta Dormax Company Limited (ara l-*invoices* relattivi immarkati bhala Dok. AG1 sa Dok. AG8 rispettivament) merkanzija konsistenti f' *T-Shirts* u li l-istess socjeta attrici baqghet ma thalsitx taghha u kien ghalhekk li giet istitwita din il-kawza. Is-socjeta attrici qeghda tallega illi ghal din il-konsenja ghandha twiegeb is-socjeta konvenuta odjerna.

Illi nhar is-26 ta' Jannar 2005 xehed **Alfred Grech**, direttur tas-socjeta attrici u pprezenta tmien (8) dokumenti, liema dokumenti gew immarkati bhala Dok. AG1 sa Dok. AG8

rispettivament. Dawn id-dokumenti jindikaw diversi konsenji ta' *T shirts* mis-socjeta attrici lis-socjeta Dormax Company Limited, u li fil-maggor parti saru bejn il-perjodu tat-23 ta' Frar 1999 u s-17 ta' Settembru 1999. L-istess xhud esebixxa ukoll dokument iehor u cioe statement dettaljat li gie markat bhala bhala Dok. AG9 mahrug fuq is-socjeta konvenuta odjerna u kkonferma li s-socjeta konvenuta **qatt** ma ghamlet pagament akkont tul dan il-perijodu kollu.

Spjega li fid-9 ta' Awissu 2002 huwa kien iltaqa' ma Clifford Micallef, direttur tas-socjeta konvenuta dwar din il-pendenza. F'din il-laqgha dan ix-xhud stqarr li Micallef kien irrikonoxxa d-debitu dovut mill-kumpanija minnu rapprezentata pero l-istess Micallef kien stqarr li huwa ghan-nom tas-socjeta *Stikki Labels* kellu jiehu xi flus minghand socjeta ohra bl-isem *Carant Trading* li taghha d-diretturi tas-socjeta attrici huma ukoll diretturi. Ghalhekk peress illi kien hemm konnessjonijiet bejn dawn iz-zewg kumpaniji Micallef xtaq li jkun hemm tpaccija.

Illi minn ricerka li ghamel dan ix-xhud irrizultalu li s-socjeta *Carant Trading* verament kienet debitrici ta-socjeta *Stikki Labels* fl-ammont ta' LM682.10 u mhux ta' Lm3,000 kif kien iddikjara Micallef waqt l-inkontru li kien sar bejniethom fid-9 ta' Awissu, 2002. Fil-11 ta' Dicembru 2003 dan ix-xhud baghat email indirizzata lil Clifford u infurmah li kien lest li jacetta li mill-hlas li jsir mis-socjeta konvenuta lis-socjeta attrici huwa ihallas dak dovut mis-socjeta *Carant Trading* lis-socjeta *Stikki Labels*. Minkejja din l-email, ix-xhud Alfred Grech jikkonferma li l-ebda hlas ma sar mis-socjeta konvenuta.

Illi nhar it-18 ta' Mejju 2005 xehed **James Clifford Micallef** rapprezentant ta-socjeta konvenuta, u ikkonferma li verament kien sar dan l-inkontru imsemmi mix-xhud Alfred Grech u dan dwar il-kontijiet li kien hemm pendentu mertu tal-kawza. Qabel ukoll ma dak li qal dwar il-flejjes li kellha tiehu is-socjeta *Stikki Labels* minghand is-socjeta *Carant Trading* pero kkonferma li l-ammont pretiz mis-socjeta attrici minghand is-socjeta konvenuta ma kienx korrett.

Illi nhar it-12 ta' Ottubru 2005 xehdet **Nathalie Farrugia** in rapprezentanza tar-Registratur tal-Kumpaniji u spjegat illi s-socjeta *D.P. Company Limited* ma kienitx ghadha qed topera u li din kienet giet diviza fi tlett socjetajiet ohra fosthom dik konvenuta. Hija esebiet id-dokumentazzjoni relattiva ghal tali divizjoni.

Illi fl-1 ta' Novembru, 2006 xehed **Clifford Micallef** Direttur ta' Dormax Promotional Printing Limited, li kienet giet iffurmata fis-sena 2001. Ikkonferma li kull darba s-socjeta' konvenuta ordnat xi merkanzija minghand is-socjeta' attrici u din giet konsenjata lilha, hija hallset immedjatament mal-invoice, minghajr ma nghatat kreditu. Spjega li xi snin qabel giet iffurmata l-kumpanija konvenuta, huwa kien direttur ta' kumpanija li kien jisimha Dormax Press Company Limited, li izda kienet giet likwidata. Sussegwentement infethet kumpanija ohra Dormax Investments Limited fl-2001 li huwa direttur taghha sa llum, pero' kumpanija bl-isem Dormax Co. Ltd. qatt ma ezistiet. Il-kumpanija Dormax Press Company Limited ukoll kienet ghamlet xi ordnijiet minghand il-kumpanija attrici, u wkoll kienet hallset ta' kollox. Mistoqsi jekk il-kumpanija konvenuta kinitx kreditrici ta' xi kumpanija bl-isem Karant, qal li le, pero' zied li r-relazzjonijiet li seta' kellu ma' Karant jirrisalu ghal ghaxar snin qabel.

Ikkonferma li Dormax Promotional Printing Limited inholqot mid-divizjoni ta' kumpanija ohra li hu kellu ma huh, cioe' DP Company Limited li fil-fatt kellha xi debitu lejn Costa Brava Co. Ltd. Spjega li DP Co Ltd kellha hamsin fil-mija (50%) shareholding f'kumpanija ohra bl-isem Sticky Labels Co. Ltd, li waqqfet l-operat taghha fl-1998, u din il-kumpanija jidher li kellha taghti lil Costa Brava Ltd.

Illi din il-Qorti kienet trattat l-ewwel eccezzjoni dwar il-legitimukontradittur fis-sentenza taghha moghtija fl-ismijiet premessi nhar id-29 ta' Marzu, 2007 fejn iddecidiet:

“Ghaldaqstant il-Qorti filwaqt li qeghda tilqa’ l-ewwel eccezzjoni tas-socjeta’ konvenuta fis-sens li qed tiddikjara li s-socjeta’ konvenuta mhijiet il-legittimu kontradittur tas-socjeta’ attrici, tastjeni milli tiehu konjizzjoni ulterjuri tal-eccezzjonijiet l-ohra mressqa mill-istess socjeta’ konvenuta u kasegwentement tilliberaha mill-osservanza tal-gudizzju.

Bl-ispejjez tal-kawza ghandhom jigu sopportati fl-intier taghhom mis-socjeta’ attrici.”

Illi fis-17 t’April, 2007 is-socjeta’ attrici interponiet appell minn din is-sentenza, liema appell gie sussegwentement deciz nhar it-28 ta’ Novembru, 2007, fejn gie deciz illi:

“Ghal dawn il-motivi kollha l-Qorti qed tilqa’ l-appell u tirrevoka s-sentenza appellata li biha akkoljiet l-ewwel eccezzjoni preliminari tas-socjeta’ konvenuta. Tirrinvoja l-atti lura lill-ewwel Qorti ghall-konsiderazzjoni u decizjoni minnha tal-mertu u tal-eccezzjonijiet l-ohra moghtija. L-ispejjez gudizzjarji kollha s’issa nkorsi jitbataw mis-socjeta’ konvenuta appellata.”

Illi nhar it-22 ta’ Settembru, 2008 xehed **Mario Camilleri** ghan-nom u in rapprezentanza tas-socjeta’ Costa Brava Co. Ltd. fil-kariga tieghu ta’ manager tal-istess socjeta’, u esebixxa tmien delivery notes immarkati bhala Dok. MC1 sa MC8. (a fol. 142 et seq.)

Rega’ xehed nhar il-11 ta’ Dicembru, 2008 in kontro-ezami fejn ikkonferma li ilu jokkupa l-kariga ta’ Manager tas-socjeta’ Costa Brava Company Limited iktar minn sentejn, u li qabel kien impjegat ma’ din l-istess socjeta’. Jghid li dak li qal fix-xhieda tieghu precedenti, ma jafux di scienza propria, izda jirrizultalu mid-dokumentazzjoni li hemm fil-kotba tal-kumpanija. Ikkonferma ‘n oltre li Costa Brava Company Limited tiffirma parti mis-socjeta’ Big Bon. Zied pero’ li fl-istess grupp hemm kumpaniji ohra bhal Carant Trading Limited u Big Bon Investments Limited. Qal li qabel ma esebixxa d-dokumenti kien tkellem man-nies li jahdmu fid-dipartiment tal-accounts.

Fis-26 ta' Mejju, 2009 xehed **Alfred Grech** (a fol. 161 et seq.) in kontro-ezami w iddikjara li huwa kien jokkupa l-kariga ta' Managing Director mas-socjeta' Big Bon Group bejn is-sena 1998 u s-sena 2006. Ikkonferma li Costa Brava hija subsidiary tas-socjeta' Big Bon Group li ghandha diversi kumpaniji ohra. Mistoqsi jekk is-socjeta' Dormax ghamlitx xi xoghol iehor ta' printing ghal xi kumpaniji ohra tal-Big Bon, qal li ma kienx jaf. Spjega li peress li m'ghadux fil-kariga li kellu w m'ghadx ghandu x'jaqsam ma' Big Bon Group, ma kienx f'posizzjoni li jesebixxi d-dokumenti rikjesti minnu. Mistoqsi wkoll jekk kienx jahdem hemm fil-perjodu li s-socjeta' attrici qed titlob il-flus ghall-konsenji, wiegeb fl-affermattiv w zied li fil-fatt Robert Micallef qatt ma kkontenda li dawn il-konsenji ma waslulux.

Meta rega' xehed fit-13 t'Ottubru, 2010 (a fol. 181) qal li s-socjeta' Costa Brava Co. Ltd. sa meta kien jahdem maghha hu, kienet biss kreditrici tas-socjeta' Dormax Promotional Printing Ltd.

Rat li fis-seduta tat-13 t'Ottubru, 2010 kienet awtorizzat lill-partijiet sabiex jipprezentaw in-noti ta' sottomissjonijiet taghhom, fejn is-socjeta' attrici kellha sat-2 ta' Novembru, 2010 biex tipprezenta n-nota taghha filwaqt li s-socjeta' konvenuta kellha tirrispondi sal-21 ta' Novembru, 2010.

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet finali tas-socjeta' konvenuta pprezentata fit-22 ta' Novembru, 2010.

Rat il-verbal taghha tal-15 ta' Frar, 2011 fejn estendiet it-terminu ghall-prezentata tan-nota ta' sottomissjonijiet tas-socjeta' attrici ghad-9 ta' Marzu, 2011, bl-intendiment li wara dakinhar il-kawza tithalla ghas-sentenza.

Ikkunsidrat:

Illi minn ezami tal-process jirrizulta li s-socjeta' konvenuta kienet tat eccezzjoni preliminari ohra apparti dik li gja giet deciza, w cioe' li l-azzjoni tas-socjeta' attrici hija preskritta ai termini tal-Artikolu 2156 (f) tal-Kodici Civili.

Illi dwar min ghandu jipprova li l-azzjoni hija preskritta, l-Qorti taghmel referenza ghas-sentenza moghtija fl-ismijiet **Luciano Martinelli noe Vs Saviour Pisani** deciza mill-Qorti tal-Appell nhar it-22 ta' Gunju 2005 fejn inghad li :-

"Jinsorgi kwezit meta titqajjem eccezzjoni tal-preskrizzjoni jekk kienx dmir ta' l-eccipjenti li jsostni l-preskrizzjoni jew kienx invece jinkombi fuq l-attur nomine li jikkombattiha;

Skond certu orjentament gurisprudenzjali "l-vera posizzjoni, f' kaz ta' eccezzjoni ta' preskrizzjoni li timporta prezunzjoni tal-pagament, hija din: kif tigi opposta l-preskrizzjoni, l-attur jista' jikkumbattiha jew billi jaghti l-gurament lill-konvenut, jew b' xi wiehed mill-mezzi fuq imsemmija jigifieri, l-inammissibilita`, is-sospensjoni jew interruzzjoni tal-preskrizzjoni.."

Invece, skond orjentament iehor "min jaghti l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni jehtieglu jipprova l-perkors taz-zmien statutorju skond liema terminu preskrittiv ikun applikabbli. Ikun imbaghad jispetta lill-attur-kreditur li jiddefendi lill-annunziant billi jaghzel it-triq u l-mezzi li taghtih il-ligi biex jinnewtralizza tali eccezzjoni".

*Dan l-ahhar insenjament jaghmel aktar sens guridiku. **L-Artikolu 2107 (2)**, Kodici Civili jipprovdi li "l-preskrizzjoni hija wkoll mezz sabiex wiehed jehles minn azzjoni meta l-kreditur ma jkunx ezercita l-jedd tieghu ghal zmien li tghid il-ligi";*

Innegabilment, l-accertament tad-dekorrenza taz-zmien tikkostitwixxi indagini ta' fatt u dan jimporta illi inizzjalment jinkombi fuq il-konvenut li jissollewa l-preskrizzjoni, li ghandu, bhala fatt, jissodisfa, bi prova essenzjali, li t-terminu statutorju preskrittiv kien ghadda. Wiehed ma jridx jinsa li l-element kostituttiv ta' l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni hi l-manifestazzjoni, f' sens inekwivoku, tal-volonta` tal-parti li ggib 'il quddiem l-estinzjoni bid-dekors taz-zmien tal-kreditu azzjonat fil-konfront tieghu. U allura logikament hu mistenni li l-konvenut jiddeduci, in sostenn tad-difiza

Kopja Informali ta' Sentenza

tieghu, prova tad-data tad-dekorrenza ghall-iskop tal-komputa tal-perijodu preskrizzjonali;"

Issa f'dan il-kaz is-socjeta' konvenuta eccepjet l-**artikolu 2156 (f)** tal-Kap 16 bhala l-artikolu rilevanti ghal kaz in d'esamina.

L-artikolu 2156(f) tal-Kodici Civili jiddisponi:

"L-azzjonijiet hawn taht imsemmija jaqghu bi preskrizzjoni bl-eghluq ta' hames snin:

(f) l-azzjonijiet ghall-hlas ta' kull kreditu iehor li gej minn operazzjonijiet kummercjali jew minn hwejjeg ohra, meta l-kreditu ma jkunx jaqa', skond din il-ligi jew ligijiet ohra taht preskrizzjoni aqsar, jew ma jkunx jirrizulta minn att pubbliku."

Issa kif tajjeb gie mfisher fis-sentenza moghtija fis-17 ta' Mejju 2005 mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili fl-ismijiet **Joseph Ellul Sullivan noe Vs Tancred Tabone noe** "l-preskrizzjonijiet qosra huma kollha eccezzjonijiet ghar-regola generali tal-preskrizzjoni li nsibu fl-**artikolu 2143** tal-Kodici Civili. Ghalhekk, bhal kull eccezzjoni ohra, il-preskrizzjonijiet qosra ghandhom jinghataw interpretazzjoni restrittiva.

Fejn fl-artikolu 2156(f) jinghad "ghall-hlas ta' kull kreditu iehor." dik il-kelma "iehor" turi bic-car illi l-legislatur qieghed jikkommetti din id-dispozizzjoni mas-sezzjonijiet precedenti, fejn huma ndikati krediti specifici u ghalhekk dak il-kreditu ghandu jkun eiusdem generis skond ir-regola komunament accettata fil-gurisprudenza.

Huwa ghalhekk principju stabbilit fil-gurisprudenza li l-preskrizzjoni taht l-artikolu 2156(f) hija soggetta ghal interpretazzjoni eiusdem generis. Ghaldaqstant, il-kelma "kreditu" minhabba fir-restrizzjoni tar-regola ta' interpretazzjoni ta' eiusdem generis, tigbor fiha biss jeddijiet li huma ta' l-istess natura bhal jeddijiet l-ohra msemmija fl-artikolu 2156. F'dan il-kuntest, ta' min ighid li l-ebda wiehed mill-krediti msemmija fl-artikolu 2156 ma

Kopja Informali ta' Sentenza

huwa kreditu ta' obbligazione di fare, imma huma kollha obbligazzjonijiet ghall-hlas ta' flus. Dan igib mieghu l-effett li l-obbligazzjoni li kontra taghha titressaq eccezzjoni bhal din trid tkun wahda ghall-hlas ta' flus.

Jidher illi l-kreditu msemija fid-dispozizzjoni tal-ligi 'l fuq indikata jirrigwardaw bhala regola dawk li jkollhom bhala oggett flus; jigifieri dawk tal-prestazzjonijiet accessorji, jirrigwardaw dejjem oggett li jkun flus, u dawk tal-prestazzjonijiet principali jirrigwardaw oggett li jkun jew flus jew haga fungibbli bhal ma huma l-flus.

Kull kreditu iehor, hemm imsemmi ma ghandux jiftiehem illi jista' jkun kwalunkwe kreditu jkun li jkun, imma dak biss li mhux imsemmi espressament fl-istess dispozizzjoni u li jkollu l-istess natura bhal flus.

Dan ifisser li din il-preskrizzjoni tapplika ghal zewg ordni ta' kreditu: jigifieri l-prestazzjonijiet accessorji jkun liema jkun, u whud mill-prestazzjonijiet ewlenin jew principali. Tal-ewwel jirrigwardaw dejjem oggett li jkun flus, filwaqt li tat-tieni jirrigwardaw flus jew haga fungibbli bhalma huma l-flus.”

Ta' rilevanza ghall-kaz in ezami hija s-sentenza moghtija fl-ismijiet **Alf. Mizzi & Sons (Marketing) Limited Vs Dismar Company Limited** deciza fit-12 t'Ottubru 2004 fejn inghad li:-

“Biex wiehed jasal halli jiddetermina jekk bejgh sarx bl-imnut inkella bl-ingrossa wiehed ghandu jhares lejn il-bejgh partikolari u l-ghamla tieghu. Normalment, biex bejgh jitqies bl-imnut, irid jidher li tali bejgh kien wiehed maghmul lil konsumatur ghall-uzu personali tieghu, filwaqt li, tradizzjonalment, il-bejgh bl-imnut jingharaf minn bejgh bl-ingrossa billi f'dan tal-ahhar il-bejgh isir lil xerrej li jkun sejjer jaghmel negozju bi jew minn fuq il-haga mixtrija. Imma din m'hijiex regola inflessibbli, minhabba li grossista jista' jaghmel bejgh bl-imnut, ukoll fejn ix-xerrej ikun kummercjant iehor,

F'kaz fejn in-negozju bejn il-partijiet ma jkunx limitat ghal semplici operazzjoni ta' bejgh u xiri (kif isir f'bejgh bl-

imnut) imma jkun hemm element ta' negozjati dwar il-kwalita' tal-haga mibjugha, dwar il-konsistenza taghha, dwar il-kapacita' taghha biex tilhaq l-ghanijiet tax-xerrej, u jkun hemm ukoll l-ghoti ta' pariri u stimi, wiehed jista' jghid li jkun hemm indoli ta' bejgh bl-ingrossa u mhux bl-imnut;

Huwa stabilizati ukoll li arrangament ta' bejgh bl-ingrossa ma jsirx wiehed bl-imnut ghar-raguni wahedha li l-konsenji ma jsirux f'daqqa, ghaliex huwa n-negozju globali li jwassal biex wiehed jiddeciedi taht liema kategorija ghandu jigi klassifikat il-bejgh.

Ghall-finijiet ta' l-Artikolu 2156(f) tal-Kap. 16 irid jinghad li ghalkemm il-kelma "kreditu" tfisser kull jedd in personam li jaqbel ma' kull obligazzjoni ta' debitur, jidher li fil-qafas tal-artikolu 2156 tal-Kapitolu 16 tal-Ligijiet ta' Malta il-kelma "kreditu" msemmija fil-paragrafu (f) tieghu ghandha tigbor fiha biss jeddijiet li huma tal-istess bixra tal-jeddijiet imsemmija fil-paragrafi l-ohrajn tieghu. Ta' min jghid li c-cirkostanzi kollha mahsubin fl-artikolu 2156 huma obligazzjonijiet ghall-hlas ta' flus u mhux obligazzjonijiet di fare;

Peress li l-preskrizzjoni "residwali" mahsuba taht l-artikolu 2156(f) tal-Kap 16 hija suggetta ghall-interpretazzjoni eiusdem generis, allura dan igib mieghu l-effett li l-obbligazzjoni li kontra taghha titressaq eccezzjoni bhal din trid tkun wahda ghall-hlas ta' flus. Kemm hu hekk, inghad li din il-preskrizzjoni tapplika ghal zewg ordni ta' krediti: jigifieri l-prestazzjonijiet accessorji jkunu liema jkunu, u whud mill-prestazzjonijiet ewlenin jew principali. Tal-ewwel jirrigwardaw dejjem oggett li jkun flus, filwaqt li tattienu jirrigwardaw flus jew haga fungibbli bhalma huma l-flus;

Fil-kaz ta' bejgh bl-ingrossa l-preskrizzjoni applikabbli hija dik mahsuba fl-artikolu 2156(f) tal-Kodici Civili.

Madankollu, huwa mghallem li l-preskrizzjoni f'kaz ta' azzjoni mibnija fuq kont kurrenti ma tibdiex tghaddi qabel ma l-kont jigi likwidat, ghalkemm jinghad ukoll li l-preskrizzjoni tapplika ghal kull partita ta' dejn minkejja li

*tkun taghmel parti minn servizz kontinwu. F'kull kaz, iz-
zmien ta' preskrizzjoni applikabbli huwa dak ta' hames
snin."*

Issa fil-kaz in d'ezamina l-konvenut qabad u pprezenta din l-eccezzjoni fil-bidu tal-proceduri, w cioe' nhar is-26 ta' Lulju 2004, u ma ressaq l-ebda prova sabiex jissostanzja dak li kien qed jallega, donnu rrimetta ruhu ghall-atti proceswali, ghaliex lanqas fin-nota ta' sottomissjonijiet tieghu m'ghamel referenza ghal din l-eccezzjoni.

Jirrizulta mill-provi prodotti mis-socjeta' attrici li hija kienet ikkonsenjat lis-socjeta' Dormax Company Limited merkanzija konsistenti f'numru kbir ta' T-shirts, kif jirrizulta mill-*invoices* esebiti minnha w immarkati bhala Dok AG1 sa AG8. Jidher li l-ammont kien wiehed sostanzjali stante li qed nitkellmu fuq eluf ta' T-Shirts u dan versu l-korrispettiv ta' tlett elef disgha mija w sitta w hamsin Lira Matlin u zewg centezmi (LM 3,956.02) imsemmi fir-rikors promotur. Spjegat tramite x-xhud taghha Alfred Grech li dan in-negozju sar bejn il-perijodu tat-23 ta' Frar 1999 u s-17 ta' Settembru 1999. Jirrizulta li kull *invoice* ghandha firma ta' min kien irceiva l-konsenja, izda hadd mill-partijiet ma harrek lill-persuna li allegatament irceviet il-merkanzija. Jghid ukoll li din s-socjeta' kienet tixtri dawn it-T-shirts sabiex taghmel *printing* fuqhom u tiddisponi minnhom kif trid hi.

Ghalhekk m'hemmx dubju li l-artikolu tal-ligi kif indikat mis-socjeta' konvenuta, f'dan il-kaz huwa tajjed, u dan ghaliex il-mercja li nbieghet mis-socjeta' attrici lis-socjeta' Dormax Company Limited kienet merkanizja li nbieghet bl-ingrossa w konsegwentement din it-transazzjoni saret bejn zewg socjetajiet kummerjcali, w tali azzjoni hi milquta bl-**artikolu 2156 (f)** tal-Kap 16 jekk ikun il-kaz.

L-ewwel konsenja saret fit-23 ta' Frar 1999 u ghalhekk il-perijodu preskrittiv ta' hames snin ghalaq fl-24 ta' Frar 2004, waqt li l-ahhar konsenja saret fis-17 ta' Settembru 1999 u ghalhekk il-perijodu preskrittiv ta' hames snin ghalaq fit-18 ta' Settembru 2004. Issa l-kawza odjerna giet prezentata nhar it-28 ta' Jannar 2004, fil-konfront tas-

socjeta' konvenuta - li mhix is-socjeta' ndikata fl-*invoices*. Jirrizulta li l-ewwel darba li dehret is-socjeta' konvenuta kien nhar it-18 ta' Marzu 2003 meta s-socjeta' attrici kienet baghtitilha *statement* (fol. 29) fejn ghamlet referenza ghall-*invoices* kollha esebiti w immarkati bhala Dok. AG 1 sa AG 8, indirizzati lis-socjeta' Dormax Company Limited.

Illi ghalhekk din l-azzjoni mhix preskritta ai termini tal-artikolu 2156(f) tal-Kap 16, u dan ghaliex l-azzjoni dwar il-kreditu giet interposta fi zmien il-hames snin, ghalkemm kontra kreditur differenti. Din l-eccezzjoni mhix ser tigi akkolta.

Dwar l-eccezzjoni fil-mertu, w cioe' li t-talba attrici hija nfondata fil-fatt u fid-dritt, il-Qorti ezaminat l-atti w jirrizulta mix-xhieda li tat Nathalie Farrugia, impjegata tal-MFSA, li s-socjeta' konvenuta giet registrata mal-MFSA u hadet in-numru C-27511 nhar id-29 ta' Dicembru 2000, u ghalhekk zgur li l-merkanzija li giet allegatament konsenjata mis-socjeta' attrici ma gietx konsenjata lil din is-socjeta' konvenuta. Jidher pero' minn ezami tal-Memorandum and Articles tas-socjeta' konvenuta, li din assumiet id-debitu li s-socjeta' Dormax Press Company Limited kellha fir-rigward ta' *trade creditors* ohra fl-ammont ta' mija w hdax-il elf tmien mija w wiehed u disghin Lira Maltin (LM111,891.00), pero' l-partijiet ma ressqux prova sabiex jipprovaw almenu fuq *balance of probabilities* li d-debitu in kwistjoni huwa parti minn dan id-debitu li s-socjeta' konvenuta assumiet u li s-socjeta' ndikata fl-*invoices* bhala Dormax Company Limited hija s-socjeta' Dormax Press Company Limited. Ghalhekk ma giex ipprovat li s-socjeta' konvenuta kellha x'taqsam man-negozju *de quo*. Ma jirrizultax li s-socjeta' konvenuta accettat id-debitu tas-socjeta' Dormax Company Limited, li fil-fatt skond ix-xhud Clifford James Micallef lanqas biss kienet tezisti bhala kumpanija.

Naturalment is-socjeta' attrici, li tallega d-debitu, ghandha fl-ewwel lok u dejjem l-obbligu li ttiprova l-kreditu minnha vantat. Inkella fin-nuqqas li taghmel dan, jibqa jimpera l-principju '*actor non probante reus absolvitur*'.

M'hemmx dubbju li l-oneru tal-prova tad-debitu jibqa' fuq is-socjeta' attrici mill-bidu sa l-ahhar tal-kawza, ghax hi qed tallega d-debitu, w kulhadd ghandu jipprova l-allegazzjoni tieghu. Kif gie ritenut fis-sentenza moghtija mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili nhar is-27 ta' Meju 1970 fl-ismijiet **Manuel Zerafa vs Nazzareno Muscat Scerri** w ikkonfermat fis-sentenza moghtija mill-Onorabbli Qorti ta' l-Appell (Sede Inferjuri per Onor. Imh Ph. Sciberras) nhar id-19 ta' Meju 2004 fl-ismijiet **Maltacom p.l.c vs Kurt Galea Pace** *'F'kaz ta' konflitt serju bejn il-kontendenti fuq il-provi nkombenti rispettivamente lilhom, cioe' l-attur l-esigibilita' u l-konvenut is-soluzzjoni tad-debitu, in-nuqqas tat-tieni ma tikkolmax il-lakuna probatizja tal-ewwel u jibqa' dejjem jimpera l-principju actore non probante reus absolvitur. L-attur li jallega d-debitu ma jistax jiskarta l-oneru tieghu fuq il-principju l-iehor reus in excipiendo fit actor, ghax jerga' jinghad, l-oneru centrali tal-akkuza jibqa' fuq. Altrimenti f'kull kaz ta' konflitt ikun facli ghall-attur jirbah avolja l-Qorti tibqa' sospiza fi stat ta' dubbju jekk hemmx debitu.'*

Illi ghalhekk, fil-fehma tal-Qorti, ma jirrizultax li s-socjeta' attrici rnexxielha tipprova li s-socjeta' konvenuta hija kreditrici taghha fl-ammont indikat fl-avviz, u ghalhekk it-talbiet tas-socjeta' attrici sejrjn jigu michuda *in toto*.

Dwar ir-raba' eccezzjoni sollevata mis-socjeta' konvenuta, w cioe' li s-socjeta' attrici kellha tesebixxi l-kotba tal-kummerc taghha li jivverifikaw il-kreditu pretiz minnha, l-Qorti tirrileva li din ipprezentat l-*invoices* li kellha li ma kinux bizzejjed sabiex jipprovaw il-kreditu taghha fic-cirksotanzi fuq imsemmija.

Ghaldaqstant din il-Qorti, filwaqt li tastjeni milli tiehu konjizzjoni tal-ewwel eccezzjoni, stante li diga' nghatat sentenza definitiva f'dak ir-rigward, qieghda tichad it-tieni w ir-raba' eccezzjoni sollevata mis-socjeta' konvenuta w qieghda tiddikjara li qieghda tichad it-talba attrici peress li s-socjeta' attrici ma rnexxilhiex tipprova li s-socjeta' konvenuta hija debitrici taghha.

Kopja Informali ta' Sentenza

L-ispejjez ta' din il-kawza ghandhom jigu sopportati mis-socjeta' attrci *in toto*.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----